PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra psychologie
Univerzita Karlova

FORMULÁŘ B

POSUDEK OPONENTA/TKY PRÁCE

Jméno a příjmení:	Elena Zíková		
Studijní obor:	Katedra psychologie	Typ závěrečné práce:	☒ bakalářská ☐ diplomová ☐ rigorózní ☐ disertační
Název závěrečné práce:	Kunderova Nesmrtelnost: Psychologický přístup		
Jméno oponenta/tky práce:	doc. Mgr. Jakub Češka, Ph.D.		

Komentář ke zpracování práce

Samostatně vypracovaná, interpretačně osobitá, výborná práce. Jediný problém spočívá v otázce, proč zvolit zrovna Kunderův román *Nesmrtelnost* k této psychologické analýze. Milan Kundera nebyl navíc příznivcem psychologických rozborů literárních děl, což je patrné i z jeho textu o Sartrovi, který autorka zmiňuje ve třetí příloze. Kunderovi šlo především o konkrétní věcnou analýzu situace, zde právě pramení jeho úcta a obdiv k Sartrovi (a to především jako k dramatikovi).

Kunderovu *Nesmrtelnost* autorka navíc nechápe v kontextu autorova díla, přitom zejména s ohledem na tematiku pohledu by se nabízelo její srovnání s předchozím románem *Nesnesitelná lehkost bytí*. V něm Milan Kundera velmi ostře vyslovuje tezi o „já" jako o bytí pro druhé. Tuto myšlenku navíc Milan Kundera v posledním televizním rozhovoru sám s jistou mírou nadsázky komentuje: (https://youtu.be/ofddvAjlZEE?feature=shared) – od třetí minuty. Takto by se tudíž silněji ukázalo, že téma nesmrtelnosti je v románu *Nesmrtelnost* podvržené a falešné, protože se v ní o žádnou nesmrtelnost v náboženském slova smyslu nejedná.

Toho si je autorka vědoma, sama to zmiňuje, otázkou je, proč tedy volí kromě Sartrova existenciálního přístupu přístup Yaloma, který se ve své terapeutické praxi věnuje tomu, jak se pacienti vyrovnávají se smrtí.

Třebaže *Nesmrtelnost* pojednává o různých (někdy i groteskních) podobách smrti, obraz smrti není totéž co smrt. Základním tématem práce by mohla být spíše existence přespříliš posedlá pohledem druhého. Konečně i bůh je představen jako někdo, kdo se dívá.

Otázkou *Nesmrtelnosti* tudíž není nesmrtelnost, nýbrž otázka role, smyslu a významu externího pohledu. Představa smrti (či nesmrtelnosti) je pouze jedním ze způsobů, kde se to ukazuje.

Pohled je skutečně nejen pro *Nesmrtelnost*, ale pro celé Kunderovo dílo centrální kategorií, je tudíž zcela na místě, když autorka podniká exkurs k Sartrovi a k Foucaultovi.

Je ovšem škoda, že odhlíží od sekundární literatury věnované dílu Milana Kundery (a od literární teorie též). Pokud jde o roli druhého, nabízela by se alespoň Girardova převratná interpretace románové tradice *Lež romantismu a pravda románu* – v ní autor řeší podivný, ambivalentní, mnohdy neprůhledný a zamotaný intersubjektivní vztah (nebo slepý vztah k sobě samému). Girardovu knihu Milan Kundera vyzdvihuje jako nejpodnětnější interpretaci románové tradice.

Jedna z hlavních otázek, které tato práce klade, zní, zda lze interpretačně využívat literární díla, aniž bychom se dříve obeznámili se základními principy jejich fungování a jejich konstrukce. Už

totiž samotný předpoklad, že budeme o románových postavách uvažovat jako o lidských bytostech, představuje určité nereflektované ztotožnění fikční entity a reálné osoby.
Bakalářská práce je po stránce formální, myšlenkové a interpretační na výborné úrovni, je tudíž škoda, že autorka ignoruje poměrně rozsáhlou literaturu o Milanu Kunderovi, kde je nejen *Nesmrtelnosti*, ale též nejrůznějším tematickým souvislostem (včetně pohledu) věnovaná pozornost. Z této rozsáhlé sekundární literatury uvádí jedinou studie Sylvie Richterové. Bakalářskou práci hodnotím jako výbornou.

Otázka k obhajobě

„Nejobecněji lze říci, že Kundera v románu zkoumá možnosti – možnosti já ve společném světe s druhými, možnosti já stojícího proti omezením, subjektivně vytvořeným nebo objektivním a konvenčním, a proti vlastní svobodě, která může být nikoliv zdrojem těchto možností, ale zdrojem úzkosti, jako je tomu u (ne)smrtelnosti nebo u otázky smyslu, v románu silně obsažené.“ (s. 35) Jaké je ale konkrétnější historické zakotvení románu? Autorka v úvodu píše, že román se odehrává „v období vrcholící studené války“. Je to pro román podstatné? Jakým způsobem se to v románu projevuje? Proč autorka pomíjí masivní invazi turismu, přelidněnou Paříž, ale též knihu Guy Deborda Společnost spektáklu, kterou Milan Kundera ve své autorské poznámce alespoň jmenuje?
„O nesmrtelnosti je v románu uvažováno jako o nesmrtelnosti symbolické, která je pokračováním v paměti druhých, a to zpravidla skrze obraz jedince nebo skrze jeho dílo, s nimiž se často pojí takové fenomény jako sláva, věhlas, popularita nebo individuální důležitost konkrétní osoby.“
s. 14, Mluví v *Nesmrtelnosti* Milan Kundera o „symbolické smrti“? Pokud ne, proč a v jakém smyslu lze tento termín užít?
V podkapitole Má moc nad druhým (a v podkapitole následné) by bylo interpretačně výhodné zvolit Girardův model trojúhelníkové touhy, právě pro jeho zvratnost a ambivalenci, a to především pokud jde o mechanismus vnitřního prostřednictví.
„ale právě smrt, tedy víra v absolutní zánik, absolutní konečnost, nutkavě podněcující člověka k hledání smyslu.“ s. 45, Proč bychom měli věřit ve smrt? Víra se týká spíše nesmrtelnosti. Dále, proč by smrt měla člověka nutkavě podněcovat k hledání smyslu?

„Během jedné Agnesiny schůzky s mužem objevil se“ (s. 52). Agnes byla ale vyfocena s milencem (s Rubensem), proto si s tím dělá hlavu, ten totiž nepatří do její viditelné biografie. V příloze č. 3 spojuje autorka Kunderův text o Sartrovi z roku 1965 s tematikou *Nesmrtelnosti* – vzdálenost je ale příliš velká. Když psal Milan Kundera o Sartrovi, nebyl v té době autorem ještě ani jednoho románu. Na s. 64 cituje autorka Yaloma, že zapomínání je ve skutečnosti jinou formou smrti, přítomnou již v životě. Tento podnětný motiv by bylo dobré více rozpracovat. Milan Kundera někde říká, že smrt je totální ztrátou paměti. Co tedy pro integritu lidské bytosti znamená ztráta paměti?
Vyjádření ohledně plagiátorství
Výsledky kontroly v SiS nevedou k podezření, že by práce byla plagiátem.

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra psychologie
Univerzita Karlova

FORMULÁŘ B

Kritérium	Hodnocení (1-4)[1]
Ucelenost	1 2 3 4 ☒ ☐ ☐ ☐
Adekvátnost a hloubka analytických postupů	1 2 3 4 ☐ ☒ ☐ ☐
Úroveň interpretace	1 2 3 4 ☒ ☐ ☐ ☐
Ukotvenost a reflexe ve vztahu k dosavadnímu poznání	1 2 3 4 ☐ ☒ ☐ ☐
Originalita	1 2 3 4 ☐ ☒ ☐ ☐
Rozsah materiálu	1 2 3 4 ☒ ☐ ☐ ☐
Autorství a samostatnost	1 2 3 4 ☒ ☐ ☐ ☐
Formální stav	1 2 3 4 ☒ ☐ ☐ ☐

Dodatečná zpětná vazba

V Praze uveďte místo 14.05.2025

[1] Uvedená hodnota kopíruje běžné vysokoškolské hodnocení: 1- výborně, 2 - velmi dobře, 3 - dobře, 4 - nesplňující požadavky.